

Feber - en viktig del av hästens immunförsvar

Ofta berättar djurägare om dämpade hästar som darrar och skakar i kroppen. Ska man kyla eller värma en febrig häst? När blir febern så hög att man måste oroa sig för sekundära skador i kroppen? Varför får man egentligen feber?

När kroppstemperaturen höjs blir kroppens immunförsvar mer aktivt och bättre på att bekämpa attacker från virus och bakterier. Försvarsceller som är närmast den plats där en infektion startar producerar små signalsubstanser, som följer med blodcirkulationen upp till hjärnan och ett område som heter hypotalamus. I hypotalamus finns vår termostat. "Förinställningen" på denna termostat ändras så att den höjs, ungefär som när man skruvar upp gradtalet på ett element. Nu vill kroppen göra allt den kan för att öka temperaturen. Man blir frusen, kanske till och med börjar darrar och skaka i kroppen för att skapa värme.

Hästen kan inte lägga sig i soffan

Som människa kryper man kanske ner under en filt eller tar på sig en extra tröja. Även en häst kan i denna fas vilja ha en filt eller ett täcke på sig för att hjälpa kroppen att höja temperaturen. När kroppen uppnått sin nya inställningstemperatur slutar man frysa.

Om nu kroppens försvar fungerar bättre med högre temperatur – varför har vi inte bara alltid höjd kroppstemperatur? Sannolikt tar det för mycket energi. Att värma upp kroppen extra mycket utan att det behövs kostar mer än det smakar helt enkelt.

När kroppen kämpat ner infektionen ställer den åter ner

HÄSTENS FEBER - FAKTA I KORTDRAG

Kontakta alltid veterinär om du känner dig osäker.

- » Feber är en bra funktion för kroppen.
- » Ta temperaturen dagligen över en längre period för att se vilken som är din hästs normala kroppstemperatur. Den kan variera mellan individer.
- » Normal temperatur för vuxna hästar är 36,9-38,2 grader. Föl kan ligga något högre.
- » Om du upptäcker att hästen har feber, utan att veta varför ska du kontakta veterinär. Vid misstanke om smittsam sjukdom bör hästen isoleras från övriga hästar och samtliga i stallet informeras.
- » Ta temperaturen innan avfärd till kliniken för allas del - din häst, stallkompisar, våra inläggande patienters, för dig själv och för oss.

termostaten till sin ursprungliga inställning. Plötsligt måste kroppen göra sig av med överskottsvärmen. Man börjar svettas och vill ta av sig alla varma plagg. Detsamma kan hända om man ger lugnande eller febernedsättande till en häst med feber – den kan behöva få av sig sina täcken under några timmar eftersom den plötsligt kan känna sig väldigt, väldigt varm.

Kroppen vill öka temperaturen

En häst som har feber ska inte kylas ner med spolning eller liknande. Kroppen gör ju allt den kan för att temperaturen ska öka, och det ska vi inte motverka. Det är en stor skillnad mellan feber (värme kommer inifrån) och värmeslag (temperaturökningen kommer utifrån). En häst som flyttas från ett svalt klimat till ett varmt och fuktigt klimat kan bli så varm att kroppens förmåga att reglera temperaturen sätts ur spel. Den kan få skador av värmen om den inte aktivt kyls ner. En häst med feber kan aldrig få så hög feber att det i sig blir farligt, även om det går upp över 40 grader. Kroppens termostat fungerar fortfarande.

Låt hästen medicinera sig själv

Eftersom febern har en funktion i att bekämpa infektionen, ska man inte sätta ner den med mediciner om man inte måste. Hästen kan alltså få det "lättare" att bli frisk om man låter den ha sin feber. Febern kan också ge veterinären bra information. Virusinfektioner ger till exempel ofta en feber som kommer, går ner och kommer tillbaka igen för att efter ett par dagar helt försvinna. Feber pga bakteriella infektioner är ofta mer stabilt hög under flera dagar och då kan man behöva leta efter vilken bakterie det rör sig om och var infektionen sitter för att kunna sätta in behandling.

När ska man ge febernedsättande?

Om hästen är så dämpad och trött att den slutar dricka, kan det uppstå sekundära problem med förstoppning. Om det inte går att få i hästen någon vätska (betforvatten, mash, kraftgröt eller liknande), kan man behöva sonda i hästen vätska och ge lite anti-inflammatorisk medicin för att den ska må bättre och inte få kolik. Så länge en vuxen häst dricker kan den ha feber i en till två dagar utan att man behöver vara orolig, så länge den inte visar andra symptom som hälsa, hosta eller kolik.

Hur tänker vi kring feber på Mälaren Hästklirik?

Eftersom feber kan vara ett tecken på smittsam sjukdom är det något vi på kliniken måste veta om. Alla inneliggande patienter tempkollas dagligen. Om vi tar in nya patienter med feber måste de hållas avskilda från övrig verksamhet till det att vi utslutit att de har en infektion som kan överföras till andra hästar. Ibland ber vi hästägaren lämna hästen i transporten till det att vi kan göra en första utvärdering. Om möjligt tar vi in febriga hästar i vår isoleringsbox för undersökning och provtagning.

Ofta hittar vi orsaker som gör att vi kan ta ner hästen på vanlig avdelning, men det händer också att vi måste hålla hästen fortsatt avskild från den övriga verksamheten. Tyvärr har vi inte så många isoleringsboxar som vi skulle behöva än, och vid platsbrist blir vi vid några tillfällen varit tvungna att hänvisa hästar vidare till andra hästsjukhus. Vi vill inte behöva säga nej, men vi kan inte riskera att inneliggande patienter drabbas av smittsamma sjukdomar. Det är mycket viktigt att du som hästägare talar om ifall din häst har feber i samband med att du vill komma in.

Termometern visar fel?

I bland kan termometern visa att hästen har "undertemp". Det bästa man kan göra då är att tempa igen. Den vanligaste orsaken till "för låg temperatur" hos häst, är att man råkat hamna i en gasficka eller träckboll med spetsen på termometern. Testa igen och var noga med att termometern ligger an mot tarmväggen. Hästar är på grund av sin storlek inte känsliga för att bli nedkylda så som mindre djur. I operationsuppvak på smådjurskliniker är man till exempel noga med att omgivningstemperaturen ska vara hög, gärna med filter runt djuren eller golvvärme. På hästsidan behöver vi inte oroa oss för nedkyllning på det sättet. Varför är det så? Sannolikt har det att göra med att ett litet djurs kroppsyta är förhållandevis större per viktenhet än stora djurs kroppsyta. Det är vid ytan (huden) som värme förloras till omgivningen. De gånger vi ser "undertemp" på häst, är de ofta mycket, mycket sjuka och har gravt nedsatt cirkulation, till exempel vid akut tarmvred.

TEXT: MÄLAREN HÄSTKLIRIK